Peruna-alan yhteistyöryhmä 25.5.2018

https://perunasta.fi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Peruna-alan yhteistyöryhmän vierailu maa- ja metsätalousvaliokunnan kokouksessa 25.5.2018

Peruna-alan yhteistyöryhmä on käynnistänyt toimintansa 2016 ja sen tavoitteena on saada jäsenikseen vähintään puolet alan toimijoista eli perunan viljelijöistä, perunaa ostavasta teollisuudesta, pakkaamoista ja siemenperunakaupasta. Tällä hetkellä henkilöjäseniä on noin 300 ja yritysjäseniä 10. PAYRin toiminnan tavoitteena on edustaa koko perunasektoria ja edistää kolmea asiaa; perunan menekinedistämistä, peruna-alan edunvalvontaa ja perunan tutkimusta. Perunan menekinedistämishanke 2016-17 auttoi toiminnan aloittamisessa ja hankeen aikana PAYR oli mukana monilla messuilla ja järjesti mm. vientikoulutusta. Peruna vienti on edelleen vaatimatonta Venäjän kaupan sulkeuduttua muutama vuosi sitten. Perunasta valmistettuja tuotteita sen sijaan viedään merkittäviäkin määriä kuten perunatärkkelystä.

Peruna on erinomainen ja edullinen ravintokasvi, jonka hiilijalanjälki on todella pieni. Peruna-ala pyrkii myös kehittymään ja uusia innovaatioita on syntynyt kuten Siemenperunakeskuksessa kehitetty ilmaperuna eli perunan kasvattaminen aeroponisesti ja toisena esimerkkinä tärkkelysperunan prosessoinnin sivutuotteesta erotettu perunaproteiini.

Perunan taudinaiheuttajat leviävät pääasiassa perunan mukana. Niinpä kotimaisen siemenperunan tuotanto ja käyttö on tehokas keino estää uusien taudinaiheuttajien leviäminen Suomeen. Siemenperunatuottajien osaamistaso Suomessa on korkea ja dialogi säännöllistä siemenperunafirmojen, tutkijoiden sekä viranomaisten, kuten valvonnasta vastaavan Eviran kanssa.

Virukset ovat haitallisimpia ja vaikeimmin torjuttavia perunan taudinaiheuttajia. Niiden jatkuva testaaminen siemenperunoista on tärkeää, jotta istutettavan perunan terveys voidaan taata. Aika ajoin on syytä tarkastella myös ruoka- ja teollisuusperunan tuotantoa, jotta niistä ei kehity viruslähteitä. Uusi virustentunnistusmenetelmä on kehitetty Kansainvälisen perunakeskuksen ja Helsingin yliopiston yhteistyönä. Evira on tehnyt merkittäviä inventointeja sen käyttöönottamiseksi, ja 25 muuta EU-maata on tulossa perästä. Tällä menetelmällä kaikki virukset voidaan tunnistaa yhdessä testissä, mikä vähentää testauksen aiheuttamia kuluja.

Tällä hetkellä suurin uhka ovat ankeroiset, pienet sukkulamadot, jotka käyttävät perunaa ravinnokseen aiheuttaen suuria satotappioita. Ongelma on jo merkittävä Keski-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Nämä ankeroiset eivät ole riippuvaisia perunasta, toisin kuin Suomessa tunnetut ja valvotut kystaperuna-ankeroiset. Ankeroisuhkaa lisää myös se, että ankeroistutkimus on hiipunut Suomessa samoin kuin muissa Pohjoismaissa. Siten uusien ankeroisten leviäminen on todella merkittävä riski, jonka ennalta ehkäisevään torjuntaan on syytä osoittaa resursseja. Pohjoismaista yhteistyötä on jo viritelty, mutta myös kotimaisen tutkimusosaamisen merkittävälle kohentamiselle on tarvetta.

Perunan siemensektori on kovasti huolissaan siemenperunan tuotantokustannusten noususta. Osa noususta tulee tekijöistä, jotka ovat pakollisia ja niitä ei ole mahdollista kilpailuttaa millään muotoa. Yksi tällainen merkittävä tekijä on sertifioidulle siemenelle tehtävä virallinen tarkastustoiminta, jonka Suomessa hoitaa Evira. Saamme ilmoitusluontoisesti kaksi kertaa vuodessa uuden hinnaston Eviralta (tammikuu ja elokuu), joissa ilmoitetaan uudet hinnastohinnat. Tilanne on alan mielestä kohtuuton, koska ala ei voi ilmoitetuille korotuksille mitään muuta kuin hyväksyä, jos aikoo toimia siemenpakkaajana/tuottajana. Ala ei kuitenkaan kestä vuosittain tulevia korotuksia 5-8 %, joita ei voida vyöryttää asiakkaille. Eviran oikeus ilmoittaa hinnoista ja korotuksista tulee laista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 1425/2016, sekä 1.1.2018 voimaan tulleessa asetuksen muutoksessa 1046/2017, säädetään Elintarviketurvallisuusviraston suoritteiden maksullisuudesta sekä julkisoikeudellisten suoritteiden (maksullisten viranomaispalveluiden) maksuista.
Viranomaispalveluiden lisäksi Evira tarjoaa muita maksullisia palveluja, joiden maksut Evira päättää liiketaloudellisin perustein.

Tämä johtaa ja on jo osittain johtanut sietämättömään yhtälöön, ellei myös Evira joudu hakemaan kustannustehoja toimintaansa. Eviran toiminnan laadussa ja palvelussa ei ole moitittavaa.

Viljelijän asema perunan ruokaketjussa on 21 prosenttia. Se on viljelijän osuus kaupan myyntihinnassa. Häviävän pieni, siihen nähden, missä suhteessa perunan kasvuun ja nostoon on panostettu tilalla. Parhaimmillaan viljelijä kuljettaa perunat kauppaan kaupan kontissa ja asettaa paikoilleen. Kaupan, 79 prosentin panostukselle jää tällöin muovipussi ja tietysti, kassan piippaus.
Onneksi pienet, kauppiasvetoiset kaupat, ovat alkaneet kiinnostua tuotteiden takana olevista tarinoista ja nostaneetkin paikallisia tuotteita ja tuottajia esille. Viljelijän asema on mielestämme näissä tilanteissa parantunut, kun on aloitettu reilu yhteistyö laatua ja kuluttajaa ajatellen.
Silti MTK: n lanseeraama kampanja: Miksi se joka tekee eniten, saa vähiten? - on osuva. Perunan kuluttajahinnan ja tuottajahinnan pitäisi olla lähempänä toisiaan.

Venäjä sulki Euroopan Unionin perunalta rajansa kesällä 2013 ensin kasvinterveyssyin, mutta seuraavasta kesästä lähtien osana Krimin valtaamiseen liittyvää kauppasaartoa. Vientimäärät Venäjälle olivat kasvaneet edellisten vuosien aikana merkittävään mittakaavaan. Venäjälle vietiin yhtä paljon perunaa kuin K-ryhmä myi perunaa Suomessa. Korvaavien vientikohteiden löytäminen on ollut haasteellista. Rajan kiinni pysyminen on heilauttanut kysyntä-tarjontatasapainoa tuottajien näkökulmasta epäsuotuisaan suuntaan. Suomalaiset perunantuottajat toimivat näin kauppasaarron maksumiehinä.

Perunan viljelijöillä ja turkistarhaajilla on vaikeuksia saada väliaikaista työvoimaa Pohjanmaalla sekä kylvö ja sadonkorjuuaikana. Kotimaista sesonki työvoimaa ei ole pitkään aikaan ollut saatavissa joten viljeljijät ja tarhaajat ovat joutuneet kääntämään katseensa ulkomaille ensin Viroon, mutta viime vuosina aina vaan pidemmälle maailmalle. Vaikka työttömiä olisi työvoimatoimiston tietojen mukaan saatavilla niin tilapäistöihin esimerkiksi sadon korjuuseen yhden kuukauden töihin ei ole tulijoita. Uudessakaarlepyyssä vallitsee tällä hetkellä täystyöllisyys joka entisestään vaikeutta tilapäisen työvoiman saantia. Jepualla on asia järjestetty viime vuosina niin että on saatu meksikolaista työväkeä sadonkorjuuseeni. Tänäkin vuonna oli tarkoitus saada vajaa kolmekymmentä henkeä sadonkorjuuseen. Mutta nyt Migri on muuttanut käytöstään edellisiin vuosiin, joka vaikeuttaa työlupien saanti entisestään. Mitä maa- ja metsätalousvaliokunta voisi tehdä tämän asian helpottamiseksi ?